

Вікторія Коваленко

д-р екон. наук, професор

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

РОЛЬ БАНКІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ

Структурні перетворення фінансової системи, моделей соціально-економічного розвитку, циклічність економічних процесів обумовлюють необхідність адаптації банківського бізнесу до змін інституційного середовища, посилення дієвості регуляторного механізму. В умовах рецесії, нестабільності розвитку світової економіки вагомим значення набувають питання активізації ролі банків у забезпеченні економічного зростання, зокрема розвитку реального сектору економіки.

Структурні дисбаланси економіки призводять до порушення економічного циклу відтворення та викликають диспропорції між реальним сектором економіки та фінансовим сектором, що в кінцевому підсумку порушує закономірність процесу економічного зростання. До основних чинників, що викликають дисбаланси в економіці України слід віднести: скорочення реального сектору економіки; прискорення інфляції призвело до зниження доходів населення та споживання в реальному вимірі; зростання частини відтоку коштів з економіки України на оборону; розвиток фінансового сектору супроводжується стрімким зменшенням банків, скороченням депозитної бази та пропозиції кредитів; заощадження зосереджені у фінансових установах, уряді та у домашніх господарствах; сировинна орієнтація промислового виробництва; підвищена вразливість до макроекономічних шоків; «хронічні» платіжні дисбаланси; імпортозалежність [1, с. 150].

Взаємозв'язок економічного зростання та розвитку фінансової системи вивчав ще на початку ХХ ст. Й. Шумпетер (1912 р.), який доводив роль банківської системи в забезпеченні приросту національного доходу шляхом ефективного інвестування [2, с. 63].

Визначальна роль банків в економічному зростанні має прояв через функції, що вони виконують. Відповідно до закону України «Про банки і банківську діяльність», банки виконують такі функції:

Створення грошей і регулювання грошової маси – банківська система оперативно змінює масу грошей в обігу, збільшуючи або зменшуючи її відповідно до зміни попиту на гроші. У виконанні цієї функції приймають участь всі ланки банківської системи (НБУ і комерційні банки), і вона стосується всіх напрямів банківської діяльності.

Трансформаційна функція – банки, мобілізуючи вільні кошти одних суб'єктів господарювання і передаючи їх іншим, мають можливість змінювати (трансформувати) величину й строки грошових капіталів та фінансові ризики.

Стабілізаційна функція – забезпечення сталості банківської діяльності та грошового ринку [3].

Кожна з цих функцій впливає на стабільність функціонування банків, величину заощаджень та інвестиції, отже, і на економічне зростання. Процеси фінансової інтеграції, транснаціоналізації та концентрації капіталу призводять до фундаментальних інституційно-структурних зрушень в економіці країни [4, с. 64].

Відповідно до першої функції – створення грошей і регулювання грошової маси, слід відмітити, що її прояв відбувається на підставі достатності рівня монетизації економіки держави. У свою чергу, на рівень монетизації економіки безпосередній вплив здійснює сталість розвитку фінансово-кредитної системи, зокрема банківської системи, який можна оцінити за досягнутою ринковою позицією банків [5, с. 433].

Економічне зростання держави залежить, в першу чергу, від динамічного розвитку реального сектору економіки, та оцінюється за допомогою виробленого валового внутрішнього продукту. При цьому, для розвитку реального сектору завжди потрібні додаткові джерела фінансування, які мають форму кредитних ресурсів банківської системи. Представлена теза реалізується через трансформаційну функцію, яку виконують банки.

Остання функція, що визначає роль банків в економічному зростанні – це стабілізаційна. Достатній рівень капіталізації банків та запасу їх фінансової стійкості, дозволяють їм акумуляцію та розподіл фінансових ресурсів з метою економічного піднесення усіх виробничих та обслуговуючих сфер.

На сьогодні для банків залишаються не вирішеними проблеми капіталізації, підвищення якості надання послуг, проблемні питання пов'язані з карантинними обмеженнями, які викликані COVID 2019, низький рівень конкурентоспроможності банківського сектору. Хоча при цьому слід констатувати, що банки на сьогодні знаходяться під дією хвилі четвертої промислової революції, розвитком сучасних фінансових технологій, які спонукають їх переосмислювати філософію поведінки на ринку та приймати стратегічні рішення щодо подальшого їх функціонування.

Таким чином, можна констатувати, що банківська система України поступово виходить з кризового стану: відбулося скорочення неплатоспроможних банків, зростає прибутковість, підвищується рівень капіталізації, з боку НБУ спрощено процедури докапіталізації та реорганізації банків, запроваджено новий інструмент підтримки ліквідності банків, запроваджено нові вимоги до розрахунку банками кредитного ризику тощо.

Задля забезпечення власної конкурентоспроможності банкам за доцільне запроваджувати продуктивні стратегії розвитку, застосовувати інновації в банківській сфері, створювати позитивний імідж з метою відновлення довіри з боку економічних суб'єктів господарювання.

З метою недопущення негативного впливу фінансової кризи на банківську сферу та запобігання її наслідкам, мають бути розроблені та реалізовані стратегічні завдання у цьому напрямку як для ризик-менеджменту банків, так і Національного банку України та уряду країни, зацікавленої в стабільному функціонуванні банківської системи, а отже і економіки в цілому.

При цьому важливо застосовувати принцип системної взаємоузгодженості та координації грошово-кредитної та бюджетно-фіскальної політик через поєднання прямих і непрямих важелів регулювання грошово-кредитного ринку, індикатори яких впливатимуть на формування сприятливого макроекономічного середовища для стабільного і ефективного функціонування на фінансового ринку банків як основних фінансових посередників, які відбивають визначальну роль в економічному зростанні держави.

Список використаних джерел

1. Коваленко В. В., Белова Ю.М. Забезпечення конкурентоспроможності банків України в умовах структурних дисбалансів економіки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 20. Ч. 2. С. 149-152.
2. Furkani H., Mylyany R. Islamic Banking and Economic Growth: Empirical Evidence from Malaysia. *Journal of Economic Cooperation and Development*. 2009. No. 30 (2). P. 59–74.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
4. Краснова І.В. Роль та місце банківської системи в забезпеченні економічного зростання в умовах фінансової інтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 21. С. 63-69.
5. Коваленко В.В. Вплив грошово-кредитного сегменту національної економіки на рівень монетизації. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 6 (11). С. 432-438.

Людмила Примостка

д-р екон. наук, професор

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна*

ТРЕНДИ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Динамічне зростання фінансового сектору, посилення його ролі та значення в суспільно-економічному просторі як на міжнародному рівні, так і на рівні національних систем стало одним з актуальних глобальних трендів сучасності. Ефективне функціонування фінансового ринку розглядається як домінуюча передумова сталого економічного зростання. Відповідно актуалізується проблема обґрунтування стратегії розвитку фінансового бізнесу, яка б враховувала зростаючі ризики, пов'язані з невідповідністю